

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут
«Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних відносин

 «ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор ІНІ «Каразінський інститут
міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ
«27» серпня 2026 р.

Робоча програма навчальної дисципліни
ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»
(шифр і назва)
спеціальність: СЗ «Міжнародні відносини»
(шифр і назва)
освітня програма: «Міжнародні відносини»
(шифр і назва)
спеціалізація: _____
(шифр і назва)
вид дисципліни: обов'язкова
(обов'язкова / за вибором)
навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

«27» серпня 2026 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин
Лариса ЧЕРНИШОВА

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин

«26» серпня 2026 року, протокол № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

Наталія ВІННИКОВА
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини»

Гарант освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини»

(підпис)

Ганна ПАНАСЕНКО
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

«27» серпня 2026 року, протокол № 1

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

Ганна ПАНАСЕНКО
(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Основи економіки» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» підготовки бакалавра спеціальності СЗ «Міжнародні відносини».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Метою викладання** навчальної дисципліни «Основи економіки» є формування у здобувачів системи теоретичних знань про основні закономірності функціонування та розвитку економіки, принципи організації економічної діяльності, механізми функціонування ринків, засади підприємницької діяльності, грошово-кредитної та фінансової систем, а також розвиток аналітичного й економічного мислення, необхідного для оцінювання сучасних економічних процесів та прийняття обґрунтованих рішень.

1.2. **Основними завданнями** вивчення дисципліни «Основи економіки» є:

- сформуванню у здобувачів систему базових економічних знань щодо сутності, структури та закономірностей функціонування економіки;
- розкрити основні категорії та поняття економічної науки, закономірності взаємодії потреб, ресурсів, виробництва, розподілу, обміну та споживання;
- навчити аналізувати механізми функціонування ринкової економіки, особливості взаємодії попиту і пропозиції, формування цін, конкуренції та поведінки основних суб'єктів економічної діяльності;
- сформуванню розуміння основ підприємницької діяльності, функціонування підприємства, ринку праці, заробітної плати, безробіття та інших соціально-економічних процесів;
- сформуванню навички аналізу основних макроекономічних показників, оцінювання економічного зростання, зайнятості, інфляції та макроекономічної рівноваги;
- сформуванню здатність застосовувати набуті економічні знання для аналізу сучасних соціально-економічних проблем та прийняття обґрунтованих рішень у професійній діяльності.

1.3. Кількість кредитів – 3.

1.4. Загальна кількість годин – 90*.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-й
Семестр	
2-й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Семінарські заняття	
8 год.	год.
Практичні заняття	
8 год.	год.
Лабораторні заняття	
- год.	год.
Самостійна робота	
42 год.	год.
Індивідуальні завдання	
-	

* у разі формування малочисельних груп обсяг аудиторного навчального навантаження, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, зменшується відповідно до Положення про планування й звітування науково-педагогічних працівників Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності;

- формування наступних фахових компетентностей:

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій;

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному;

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав;

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні досягти наступних результатів:

РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці;

РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях;

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації;

РН11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні матеріали;

РН19. Розуміти і вміти розкривати причинно-наслідкові зв'язки виникнення міжнародних подій і процесів у контексті динаміки глобалізаційних трендів.

1.8. Пререквізити.

Вивчення дисципліни передбачає наявність у здобувачів попередньо засвоєних знань з освітніх компонентів «Порівняльне правознавство», «Основи наукових досліджень та штучний інтелект».

Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні основи економіки та функціонування економічних систем

Економіка як сфера суспільного життя та наука. Предмет, методи та функції економічної теорії. Основні економічні категорії та закономірності. Потреби суспільства та їх класифікація. Економічні ресурси та фактори виробництва. Проблема обмеженості ресурсів та економічного вибору. Економічні системи: сутність, структура та основні типи. Господарський механізм та його місце в економічній системі. Сучасні моделі організації економіки.

Тема 2. Виробничі можливості суспільства. Ринковий механізм та закономірності його функціонування

Суспільне виробництво та його основні фактори. Виробничі можливості суспільства та проблема альтернативного вибору. Ефективність використання економічних ресурсів. Сутність ринку та умови його виникнення. Структура та функції ринку. Попит і закономірності його формування. Пропозиція та фактори її зміни. Ринкова рівновага та механізм ціноутворення. Еластичність попиту і пропозиції. Основні види та інфраструктура ринку.

Тема 3. Конкурентне середовище та державне регулювання економіки

Сутність та економічна роль конкуренції. Види та форми конкурентної боротьби. Досконала та недосконала конкуренція. Монополія, олігополія та монополістична конкуренція. Монополізація ринку та її соціально-економічні наслідки. Антимонопольне регулювання. Необхідність та межі державного втручання в економіку. Основні методи та інструменти державного регулювання. Економічна політика держави та її основні напрями.

Тема 4. Підприємництво та економічні засади діяльності підприємства

Сутність підприємництва та його роль в економіці. Основні принципи та функції підприємницької діяльності. Суб'єкти та організаційно-правові форми підприємництва. Підприємство як основний суб'єкт господарювання. Види підприємств та особливості їх функціонування. Фактори виробництва підприємства. Витрати виробництва та їх види. Доходи, прибуток і рентабельність підприємства. Основи ціноутворення та економічної ефективності діяльності підприємства.

Тема 5. Макроекономічна структура національної економіки

Сутність та структура національної економіки. Основні макроекономічні суб'єкти та їх взаємодія. Система національних рахунків. Валовий внутрішній продукт (ВВП) та валовий національний дохід. Методи обчислення ВВП. Номінальний і реальний ВВП. Економічне зростання та його типи. Фактори економічного зростання. Економічний цикл та його фази. Макроекономічна рівновага та основні чинники її забезпечення.

Тема 6. Ринок праці, безробіття та інфляція

Ринок праці та особливості його функціонування. Попит і пропозиція на ринку праці. Зайнятість населення та відносини найму робочої сили. Заробітна плата як форма доходу та регулятор ринку праці. Види та форми безробіття. Показники безробіття. Соціально-економічні наслідки безробіття та політика зайнятості. Сутність інфляції та причини її виникнення. Види та типи інфляції. Показники інфляції та її соціально-економічні наслідки. Основні напрями антиінфляційної політики.

Тема 7. Фінансово-кредитна система держави

Сутність та структура фінансової системи держави. Державні фінанси та їх функції. Державний бюджет, його структура та принципи формування. Доходи і видатки державного бюджету. Бюджетний дефіцит та державний борг. Податки та податкова система. Сутність кредиту, його функції та принципи. Форми і види кредиту. Банківська система та її структура. Центральний банк та його функції. Грошово-кредитна політика держави та основні інструменти її реалізації.

Тема 8. Роль держави в ринковій економіці та її економічна безпека

Економічні функції держави в ринковій економіці. Межі та основні форми державного регулювання економіки. Основні напрями економічної політики держави. Соціальна політика та державне регулювання доходів населення. Державне регулювання

зайнятості, цін та конкуренції. Сутність економічної безпеки держави. Основні складові економічної безпеки. Економічні загрози та ризики. Показники оцінювання рівня економічної безпеки. Механізми забезпечення економічної безпеки держави в сучасних умовах.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	усьо- го	денна форма					заочна форма					
		у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	с	п.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
Тема 1. Теоретичні основи економіки та функціонування економічних систем	11	4	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Виробничі можливості суспільства. Ринковий механізм та закономірності його функціонування	12	4	-	2	-	6	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Конкурентне середовище та державне регулювання економіки	11	4	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Підприємництво та економічні засади діяльності підприємства	11	4	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Макроекономічна структура національної економіки	12	4	-	2	-	6	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Ринок праці, безробіття та інфляція	11	4	-	2	-	5						
Тема 7. Фінансово-кредитна система держави	11	4	-	2	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Роль держави в ринковій економіці та її економічна безпека	11	4	2	-	-	5						
Усього годин	90	32	8	8	-	42	-	-	-	-	-	-

4. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні основи економіки та функціонування економічних систем	2
2	Конкурентне середовище та державне регулювання економіки	2
3	Підприємництво та економічні засади діяльності підприємства	2
4	Роль держави в ринковій економіці та її економічна безпека	2
	Разом	8

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Виробничі можливості суспільства. Ринковий механізм та закономірності його функціонування	2
2	Макроекономічна структура національної економіки	2
3	Ринок праці, безробіття та інфляція	2
4	Фінансово-кредитна система держави	2
	Разом	8

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Теоретичні основи економіки та функціонування економічних систем. <i>Завдання:</i> опрацювати основні поняття та категорії економічної теорії. Проаналізувати види економічних систем та визначити їх основні переваги й недоліки. Порівняти особливості командної, ринкової та змішаної економічних систем. 1. Дистанційний курс «Основи економіки», Тема 1. 2. Основи економіки: Навчальний посібник. За загальною редакцією Л.В. Ширяєва. Одеса: ОНМУ, 2021. 319с. 3. Кібік О., Редіна Є., Котлубай В., Слободянюк О., Корнілова О., Примаченко І., Візіренко С. Основи економіки : навч. посіб. Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2025. 85 с.	5
2	Виробничі можливості суспільства. Ринковий механізм та закономірності його функціонування. <i>Завдання:</i> дослідити фактори, що визначають попит і пропозицію. Побудувати графік ринкової рівноваги та проаналізувати наслідки зміни попиту або пропозиції. Розглянути поняття альтернативної вартості та обмеженості економічних ресурсів на конкретних прикладах. 1. Дистанційний курс «Основи економіки», Тема 2. 2. Основи економіки: Навчальний посібник. За загальною редакцією Л.В. Ширяєва. Одеса: ОНМУ, 2021. 319с. 3. Кібік О., Редіна Є., Котлубай В., Слободянюк О., Корнілова О., Примаченко І., Візіренко С. Основи економіки : навч. посіб. Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2025. 85 с.	6
3	Конкурентне середовище та державне регулювання економіки. <i>Завдання:</i> схарактеризувати основні види ринкових структур. Провести порівняльний аналіз досконалої конкуренції, монополії, олігополії та монополістичної конкуренції. Дослідити основні інструменти державного регулювання конкуренції та антимонопольної політики. 1. Дистанційний курс «Основи економіки», Тема 3. 2. Основи економіки: Навчальний посібник. За загальною редакцією Л.В. Ширяєва. Одеса: ОНМУ, 2021. 319с. 3. Кібік О., Редіна Є., Котлубай В., Слободянюк О., Корнілова О., Примаченко І., Візіренко С. Основи економіки : навч. посіб. Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2025. 85 с.	5

4	Підприємництво та економічні засади діяльності підприємства. <i>Завдання:</i> дослідити сутність, функції та основні організаційно-правові форми підприємництва. Проаналізувати структуру витрат підприємства, визначити фактори формування прибутку та рентабельності. На умовному прикладі розрахувати доходи, витрати та прибуток підприємства. 1. Дистанційний курс «Основи економіки», Тема 4. 2. Основи економіки: Навчальний посібник. За загальною редакцією Л.В. Ширяєва. Одеса: ОНМУ, 2021. 319с. 3. Кібік О., Редіна Є., Котлубай В., Слободянюк О., Корнілова О., Примаченко І., Візіренко С. Основи економіки : навч. посіб. Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2025. 85 с.	5
5	Макроекономічна структура національної економіки. <i>Завдання:</i> дослідити основні показники функціонування національної економіки. Охарактеризувати методи розрахунку ВВП та відмінності між номінальним і реальним ВВП. Проаналізувати фактори економічного зростання та причини виникнення економічних циклів. 1. Дистанційний курс «Основи економіки», Тема 5. 2. Основи економіки: Навчальний посібник. За загальною редакцією Л.В. Ширяєва. Одеса: ОНМУ, 2021. 319с. 3. Кібік О., Редіна Є., Котлубай В., Слободянюк О., Корнілова О., Примаченко І., Візіренко С. Основи економіки : навч. посіб. Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2025. 85 с.	6
6	Ринок праці, безробіття та інфляція. <i>Завдання:</i> проаналізувати структуру та механізм функціонування ринку праці. Дослідити основні види безробіття, методи його вимірювання та соціально-економічні наслідки. Охарактеризувати причини, види та наслідки інфляції. Проаналізувати основні напрями державної політики зайнятості та антиінфляційної політики.. 1. Дистанційний курс «Основи економіки», Тема 6. 2. Основи економіки: Навчальний посібник. За загальною редакцією Л.В. Ширяєва. Одеса: ОНМУ, 2021. 319с. 3. Кібік О., Редіна Є., Котлубай В., Слободянюк О., Корнілова О., Примаченко І., Візіренко С. Основи економіки : навч. посіб. Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2025. 85 с.	5
7	Фінансово-кредитна система держави. <i>Завдання:</i> дослідити структуру фінансової та кредитної системи держави. Проаналізувати доходи й видатки державного бюджету, причини виникнення бюджетного дефіциту та державного боргу. Схарактеризувати функції центрального банку та основні інструменти грошово-кредитної політики. 1. Дистанційний курс «Основи економіки», Тема 7. 2. Основи економіки: Навчальний посібник. За загальною редакцією Л.В. Ширяєва. Одеса: ОНМУ, 2021. 319с. 3. Кібік О., Редіна Є., Котлубай В., Слободянюк О., Корнілова О., Примаченко І., Візіренко С. Основи економіки : навч. посіб. Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2025. 85 с.	5

8	Роль держави в ринковій економіці та її економічна безпека. <i>Завдання:</i> проаналізувати основні економічні функції держави та інструменти державного регулювання економіки. Дослідити сутність, складові та основні загрози економічній безпеці держави. Визначити основні напрями забезпечення економічної безпеки України в сучасних умовах. 1. Дистанційний курс «Основи економіки», Тема 8. 2. Основи економіки: Навчальний посібник. За загальною редакцією Л.В. Ширяєва. Одеса: ОНМУ, 2021. 319с. 3. Кібік О., Редіна Є., Котлубай В., Слободянюк О., Корнілова О., Примаченко І., Візіренко С. Основи економіки : навч. посіб. Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2025. 85 с.	5
	Разом	42

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання програмою не передбачене.

7. Методи навчання

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за ОПП віддзеркалює табл. 7.1

Таблиця 7.1

Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання за освітньою компонентою «Основи економіки»

Шифр ПРН (відповідно до ОНП)	Результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Засоби діагностики /форми оцінювання
РН03	Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці	Лекція, виконання творчих завдань у командах, аналіз отриманих результатів	Оцінювання результатів дослідження на практичних заняттях; тестових завдань, розв'язування аналітичних завдань, залікова робота
РН06	Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях	Лекція, робота з вторинними даними, виконання творчих завдань у командах, презентація результатів досліджень	Оцінювання виконання творчих завдань, аналітичних завдань, залікова робота
РН09	Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні	Лекція; пошук джерел інформації (критичний аналіз, інтерпретація), підготовка частини наукового дослідження, її презентація	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, оцінювання аналітичної частини дослідження, залікова робота

	рекомендації		
RH11	Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні матеріали	Лекція, виконання творчих завдань у командах, аналіз отриманих результатів	Оцінювання результатів дослідження на практичних заняттях; тестових завдань, залікова робота
RH19	Розуміти і вміти розкривати причинно-наслідкові зв'язки виникнення міжнародних подій і процесів у контексті динаміки глобалізаційних трендів.	Лекція, виконання творчих завдань у командах, аналіз отриманих результатів	Оцінювання результатів дослідження на практичних заняттях; тестових завдань, залікова робота

8. Методи контролю

Засвоєння тем (поточний контроль) здійснюється на семінарських, практичних заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи здобувача під час лекційних та семінарських, практичних занять (групова дискусія, тренінгові завдання);
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проєктних завдань в ході індивідуально / командної роботи студентів;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу (у вигляді тестування);
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати аналітичні та інші завдання;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати із застосуванням сучасних інформаційних технологій;
- оцінювання вмінь та навичок збирати та обробляти дані.

Підсумковий контроль засвоєння тем здійснюється після їх завершення на основі проведення **заліку**. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок здобувачів, набутих під час вивчення зазначених тем.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Разом	Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
7	8	7	7	8	8	8	7	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 10 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, тестування, аналізу, інтерпретації результатів дослідження та пропозицій, заліку.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання аналітичних, проєктних завдань дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації наукових джерел, перевірки граматики, стилю та оформлення. Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих проєктних робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких окремих випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: створення візуалізацій, схем або зображень.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (пошук наукових джерел, створення візуалізацій, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недеклароване використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Заходи, спрямовані на дотримання академічної доброчесності для здобувачів освіти:

1. Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

2. Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

3. Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

4. Надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

При вивченні кожної теми проводиться *поточний контроль*. На семінарському, практичному занятті здобувач може отримати від 1 до 7-8 балів. При відсутності здобувача вищої освіти на семінарському, практичному занятті без поважної причини та особистої презентації виконаних завдань, але за умови розміщення ним виконаних завдань на платформі Moodle в дистанційному курсі «Основи економіки», оцінка за завдання виставляється на 1 бал нижча від потенційної.

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі **види активностей та неформальної освіти** здобувача:

– проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Prometheus тощо (за наявності відповідного документа (сертифікат, свідоцтво, тощо) про їх закінчення, надання копії викладачу);

– участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, інформаційного

повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);

– участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з проблем використання сучасних освітніх технологій (в розробці анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється згідно з нормативно-правовими документами Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Максимальна сума балів за поточним контролем складає **60 балів**.

Таблиця 9.1

Критерії та методи оцінювання поточного контролю

Методи	Критерії оцінювання	Система оцінювання, бали
Робота над аналітичними завданнями	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання продемонстрував всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, вміє грамотно інтерпретувати одержані результати; продемонстрував знання фахової літератури, передбачені на рівні творчого використання	6-8
	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання продемонстрував повне знання програмного матеріалу, передбачене на рівні аналогічного відтворення, але припустився окремих несуттєвих помилок	3-5
	виставляється здобувачу вищої освіти, який не досяг цілей завдання, не зміг застосувати знання на практиці, обґрунтувати власну думку	1-2
Робота над проектними завданнями, командними роботами тощо	виставляється здобувачу вищої освіти, який досяг цілей завдання, виконав ефективно роль ділової гри тощо, продемонстрував здатність застосовувати знання на практиці, обґрунтовувати власну думку	6-8
	виставляється здобувачу вищої освіти, який частково досяг цілей завдання, виконав роль ділової гри тощо, продемонстрував здатність застосовувати знання на практиці, обґрунтовувати власну думку, проте припускався певних помилок	3-5
	виставляється здобувачу вищої освіти, який не досяг цілей завдання, частково виконав роль ділової гри тощо, не зміг застосувати знання на практиці, обґрунтувати власну думку	1-2
Тренінг-курси, дистанційні курси	здобувач повинен надати підтверджуючий документ про закінчення курсів; теми курсів, які відповідають робочій програмі навчальної дисципліни перезараховуються.	7, 8 (за тему)
Участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах тощо	здобувач повинен надати підтверджуючі документи (сертифікати учасника заходу, витяги з протоколів тощо).	7
Участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях	здобувач повинен надати підтверджуючі документи (копії наукових публікацій, витяги з протоколів тощо).	8-24

Підсумковий контроль проводиться на основі **заліку**. Кожен з білетів містить 2 теоретичні питання. Максимальна кількість балів, яка може бути нарахована за кожне теоретичне питання, дорівнює 20 балів. Загальна кількість балів за успішне виконання

залікових завдань – **40**. Час виконання – до 80 хвилин

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на заліку здобувач на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **форс-мажорних обставин** здобувачам вищої освіти денної форми навчання надається можливість скласти **залік у тестовій формі** (білет містить 40 тестових завдань, здобувач одержує 1 бал за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Основи економіки», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=18812>

Таблиця 9.2

Критерії та методи оцінювання підсумкового контролю

Методи	Критерії оцінювання	Система оцінювання, бали
За теоретичне питання залікового білету	здобувач цілком і всебічно розкрив сутність питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.	16-20
	здобувач розкрив сутність питання, вільно оперує поняттями і термінологією, але спостерігаються деякі упущення при відповідях на питання та неточні обґрунтування.	11-15
	здобувач розкрив питання у загальних рисах, розуміє їхню сутність, намагається робити висновки, але слабо орієнтується в джерелах, припускається помилок, матеріал викладає нелогічно.	6-10
	здобувач не розкрив питання навіть у загальних рисах, не розуміє його сутності, не орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.	0-5

Максимальна кількість набраних балів з дисципліни складає **100 балів**.
Оцінювання здійснюється відповідно до шкали ЗВО.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
0-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Чернишова Л.О. Дистанційний курс «Основи економіки». URL: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=18812>
2. Кібік О., Редіна Є., Котлубай В., Слободянюк О., Корнілова О., Примаченко І., Візіренко С. Основи економіки : навч. посіб. Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2025. 85 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/29819>; DOI: 10.32837/11300.29819
3. Кобиляцький Л. С. Управління конкурентоспроможністю: навч. посібн. Київ: Зовнішня торгівля, 2023. 304 с.
4. Ситник Й.С., Бойківська Г.М., Гончар С.Й. Національна економіка: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. 320 с.
5. Лапко О. О., Возняковська К. А., Біленець Д. А., Попович О. В., Цуркан-Сайфуліна Ю. В., Кубрак Г. О. Основи економіки : навч.-метод. посіб. до програми

підготовки здобув. вищої освіти першого (бакалавр.) рівня. Чернівці, 2025. 98 с. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.29407>

6. Димченко, О. В. та ін. Підприємництво як стратегічний фактор розвитку бізнес-середовища регіону: монографія; за заг. ред. О. В. Димченко; Харків нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків, ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2022. 400 с.

7. Економіка відновлення: Навчальний посібник / за ред. В.І.Грушко. Київ. 2023, 221 с.

8. Потапова А. Г. Основи економіки : курс лекцій / Волинський національний університет імені Лесі Українки, географічний факультет, кафедра економічної та соціальної географії. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2023. 262 с.

Допоміжна література

9. Сталий розвиток: досвід ЄС та практика України : навч. посіб. / за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Г. Мельника. Суми : Університетська книга, 2025. 478 с.

10. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти [Електронний ресурс]: Підручник / І.Л. Якименко, Л.П. Петрашко, Т.М. Димань, О.М. Салавор, Є.Б. Шаповалов, М.А. Галабурда, О.В. Ничик, О.В. Мартинюк. Київ: НУХТ. 2022. 337 с.

11. Фінанси публічного сектору: українські реалії та світовий досвід: навчальний посібник / Н.Д. Маслій, М.А. Дем'янчук. Одеса: Астропринт, 2022. 384 с.

12. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна». URL: <https://me.gov.ua/view/22e86f94-a9dd-421e-adcb-e38748a4b7cb>

13. Жукова Ю. Розвиток цифрової економіки на основі платформізації. Економіка та суспільство. 2022. № 41. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-7>

14. Основи економіки. Навчально-методичний комплекс з дисципліни [Електронний ресурс] : навчальний посібник для здобувачів ступеня бакалавра денної форми навчання за освітніми програмами спеціальності 035 Філологія, галузі знань 03 Гуманітарні науки: Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька, Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад. О. О. Корогодова. – Електронні текстові дані (1 файл: 665 Кбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 80 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/47882>

15. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник до виконання практичних занять / уклад.: М. В. Шашина. С. О. Тульчинська. Київ, НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2023. 70 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/55883>.

16. Kornilova O. Financial Strategy of Economic Entities in the Conditions of Transforming Economic Systems. Economic Affairs. 2023, 68. С. 107-114. <http://ndpublisher.in/admin/issues/EAv68n1sm.pdf>

17. Mankiw N. G. Principles of Economics. 9th ed. Boston : Cengage Learning, 2022. 880 p.

18. Parkin M. Economics. 14th ed. Harlow : Pearson, 2022. 864 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Міністерство економіки та довкілля України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>

4. Національний банк України: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/>

5. Eurostat. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/>

6. World Economic Forum. URL: <http://www.weforum.org/>

7. Міністерство фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах продовження дії обставин непереборної сили

В умовах дії **обставин непереборної сили** освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборonoю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти залік дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Основи економіки» <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=18812>